

ENYINGHI TÖRÖK BÁLINTNÉ

Pemflinger Márk, a szebeni királybíró, gyakran megfordult a királyi udvarban. Szívesen látott ember volt ott. Egyszer, egy ünnepi alkalommal, leányát, Katát is magával vitte. Búzaszőke, kékszemű, nyúlánk leány volt a kis Pemflinger Katalin. Ajkán örökké mosoly ült s kék, mandulavágású szemeiben játékos tűz ragyogott. Szépsége, sugárzó jókedve nagyon megtetszett Mária királynénak. Nagyon szívesen fogadta a kislányt s több ízben meg is hívta magához. Katalin jól érezte magát a királyi udvarban. Egyszer aztán a királyné azzal a kéréssel fordult Pemflinger Márkhoz, engedje meg, hogy a kislány teljesen odaköltözzön a királyi udvarba. Személyes udvarhölgyének szeretné. Pemflinger Márk nem szívesen engedte el a leányát. Igaz, hogy mint lovas-tiszt, gyakran táborba szállott s ilyenkor távol volt családjától, leányától, de ha hazaérkezett, szerette a gyermekét maga mellett tudni. Mégis, a királyné kérésének nem tudott ellentállni s Katalint felengedte a király udvarába.

Pemflinger Kata tehát Mária királyné mellé került s udvarhölgyévé lett. Szépségével, kedves modorával, de főleg jókedvével egész környezetét meghódította s csakhamar a királyi udvar legnépszerűbb, legkedveltebb alakja lett.

Itt a királyi udvarban ismerkedett meg enyinghi Török Bálinttal. Ha Pemflinger Katalin a királyi udvarban volt népszerű, akkor Török Bálint az egész ország lakossága előtt örvendett közszeretnek. A legszebb, legdaliásabb férfია volt korának. Aki csak megemlékezik Török Bálintról, akár levélben, akár írásműben, vagy történeti feljegyzésekben, sohasem felejtí el megjegyezni, milyen daliás, jóalakú, szép férfiú volt ez a törökverő hős. Ám Török Bálint nemcsak testi szépséggel rendelkezett. Bátorságának, rettenhetetlenségének, harci ügyességének híre országszerte ismert volt. De ismerték jómodorát, műveltségét, nagy tudását is és megemlékeztek nem egyszer okos, nyílt beszédjéről.

A két fiatal a királyi udvarban csakhamar egymásra talált. Török Bálint mind gyakrabban és gyakrabban fordul meg a királyi család körül s sűrű látogatásának oka a szép, búzaszőke Pemflinger Katalin.

Rövid ismeretség után meg is kéreti, el is jegyzi Katalint. A házasság azonban nem mehetett olyan gyorsan végbe. Török Bálintot a kötelesség a harcmezőre szólította. De mihelyt elsimultak a bajok, már megint ott van menyasszonya mellett és igyekszik a házasságot nyélbe ütni. A házasság időpontját nem jegyezték fel az utódok számára. De valószínűleg fényes, díszes keretek között történt s a pompás esküvői ünnepélyen az ország minden részéből odasereglettek a meghívott vendégek. Török Bálint is, Pemflinger Katalin is nagy szeretetnek és közkedveltségnek örvendett. Mindketten vagyonosak és előkelő családból származtak. Családjaiknak nagy, kiterjedt rokonsága volt. Az ilyen nagy rokonsággal rendelkező családok gyermekeinek összeházasodása pedig országos érdeklődést keltett és nagy ünnepszamba ment.

Török Bálint leggyakrabban Somogyvárott, Szigligeten, Csurgón, Debrecenben ütötte fel a szállását. Ezeket a helyeket szerette a legjobban. Feleségét is idehozta és itt töltötték el házasesetüknek békésen folyó, szép napjait.

Török Bálintné a királyi udvar fénye és változatossága után sem került magányba vagy csöndes egyhangúságba. Török Bálint udvara látogatott, népes udvar volt. Török Bálintot igen kedvelték az országban, atyafiaival, jóbarátaival belső barátságot tartott fel, azok tehát igen gyakran és szívesen felkeresték otthonában. Felesége családja is fenntartotta vele a rokonságot és azok is gyakran időztek Török Bálint portáján. így látogatókban sohasem volt hiány. De ha véletlenül egyetlen vendég sem tartózkodott Török Bálintné házában, ott volt körülötte a sok fiatalember. Török Bálint híres vitéz hírében állott. A magyar főurak szívesen elküldték hozzá fiaikat, hogy az apród szolgálatra, harci teendőkre ki-nevelje őket. S minthogy Török Bálintnénak még jó gazdasszony híre volt, a fiatal nemes lányok is szívesen eljöttek udvarába neveltetés végett. De a tudnivalók elsajátításán kívül csalogatta őket a víg élet, amely Török Bálinték udvarában volt. A ház asszonya maga volt a jókedv megtestesítője és Török Bálint eszessége, kedves modora, jókedve is vonzotta

a fiatalságot. De mindennél jobban a hegedűsök és lantosok serege, mely sohasem hiányzott Török Bálint házából.

Török Bálint is, Török Bálintné is igen erősen pártolták a magyar irodalmat, zenét. Udvarukban nem egy hegedűs, lantos szolgált. S nem egy író élt a kenyerükön. Így például Tinódi Sebestyén, a magyar lantosok koronázatlan királya, életének legnagyobb szakaszát. Török Bálint szolgálatában töltötte s a verselők, költők, énekesek, lantosok mindig pártfogót nyertek a gazdag főúrban és asszonyában.

A pártfogásért aztán művészetüknek a legjavát adták, így Török Bálint házatája muzsikától volt hangos s esténként nem egyszer éjfélig, éjfélutánig hallgatták az énekesek előadását a vitézek tetteiről meg a lantosok, regősök énekeit. S szívesen hallgatták, meg együtt daloltak a virágénekek szerzőivel, éneklőivel.

Így teltek, múltak a napok Török Bálintné házában. A fiatalasszonynak nem volt oka visszasírni a királyi udvarban eltöltött időt. De férjével csak igen kevés időt tölthetett együtt. Elszólította a közügy, az országos érdek. Mint János király leghívebb embere, erősen védte János király érdekeit. S nemcsak a harcmezőn, hanem a tanácskozások terén is. János király igen megbízott benne s gyakran a legnehezebb szolgálatokat követelte tőle. Török Bálint pedig megállta a helyét emberül. A tanácskozások színterén is, meg a csatamezőn is. Az ország legelső katonájának tartották. Vitézségével, bátorságával győzelmet győzelemre halmozott s Ferdinánd király embereinek nem egyszer tört borsot az orra alá. De éppen ezért élete állandó veszedelemben forgott.

Török Bálintné aggódott is férjéért s amikor az tőle távol időzött, az aggodalomtól, rettegéstől, féltéstől szinte le sem tudta hunyni a szemét. Minden gondolata Török Bálintnál volt. Nap mind nap levelet küldözgetett utána és elárasztotta féltő, óvó tanácsaival. De még külön küldöncei is voltak, akiknek szigorú paranccsal meghagyta, hogy bármi történjen is Török Bálinttal, jó vagy rossz, arról őt nyomban értesítsék. Aggodalma különösen akkor növekedett nagyra, amikor megtudta, hogy Ferdinánd emberei közül egynéhányan férje életére törnek. Meghallotta ugyanis, hogy kétízben próbálták Török Bálintot gyilkosság útján eltávolítani János király mellől.

Különösen nyár idején féltette férjét. Ekkor voltak a harcok, háborúskodások s ezek a napok szólították el leggyakrabban Török Bálintot. Ilyenkor csak pár napra, továbbtűnő percre látogathatta meg Török Bálint a feleségét. Vagy levélben kérte asszonyát, hogy üljön kocsira és látogasson ő el a táborba.

De az aggodás napjait aztán felváltotta a boldog viszontlátás pillanata. A tavasz, nyár ideje elmúlt, beköszöntött az ősz és utána a tél. A tél pedig mindig hazahozta Török Bálintot. S nemcsak futó napokra, mint nyáron. így lett a tél Török Bálintné legkedvesebb időszaka. Ezekben a napokban visszanyerte régi jókedvét, vidámsága felpezsdült és bearanyozta az egész házat. A vendégek, akik ilyenkor felkeresték, nem győzték dicsérni Török Bálintné kedvességét, vidámságát.

Az akkori kor írói mind egytől-egyig megegyeznek abban, hogy Török Bálinték házassága az elképzelhető legszebb volt. Török Bálintné megosztotta szeretetét férje és két fia között. Még a gondolatukat is kiolvasta. Szerető gondoskodással vette őket körül, férjének minden ügyes-bajos dolgában résztvett, tanáccsal szolgált. Gyermekait féltő gondnal nevelte s igyekezett, hogy olyan nevelők legyenek körülöttük, akiktől csak szépet és jót tanulhatnak.

Ha vendég nem időzött házukban, elutaztak. Gyakran csak távolabb eső birtokaikat keresték fel, gyakran azonban látogatóba mentek. A király udvarában is időztek, mert Török Bálintnak, mint a király legelső emberének, többízben ott kellett János király mellett tartózkodnia. Ilyenkor feleségét is magával vitte.

De legszívesebben otthon időztek. Szerették az otthonukat és mindent elkövettek, hogy az otthon meleg, kedves legyen. Török Bálint gyakran jött haza a csatából zsákmánnyal. Ezeket legnagyobb részét feleségének adta, aki igyekezett a zsákmányolt dolgokon és dolgokért házatáját kicsinosítani. Török Bálint ehhez szívesen hozzájárult. Ha elutazott, mindenkor hozott valamit feleségének, gyermekeinek, meg az otthonnak a felvirágoztatására.

Amikor meghallotta, hogy Brandenburgi György örgróf el akarja adni Vajdahunyadot, alkuba bocsátkozott vele, majd meg is vette tőle. A várért azonban sokat kellett szen-

vednie. Először Czibak Imre próbálta elvenni tőle, majd mások szóltak bele a vásárlásba. Végül hosszas huzavona után sikerült János királytól 1536-ban szerzeményére adománylevelet kapni. Így a szép, művészi stílusú Vajdahunyad vára, a művészetet kedvelő Török Bálint és Bálintné tulajdonába ment át. Török Bálintné nagyon kedvelte Vajdahunyad várát. Szívesen időzött az erős falú, tornyokkal díszes, szépen festett épületben. Első perctől kezdve otthon érezte magát benne. Mindent el is követett, hogy a belső berendezés alkalmazkodjon a vár külső szépségéhez.

De nemcsak a külső szépségekkel törődött. Igaz pártolója volt mindennek, ami szép. Különösen kedvelte az irodalmat, zenét. Házában a lantosokon, hegedűsökön, énekeseken kívül megfordultak korának legkiválóbb írói is. Így Mártonfalvi Imre, a kiváló tollú és híres humanista életének legnagyobb részét náluk töltötte el. Ők nevelték, tanították és ők pártfogták életének további útjain is. És nemcsak mindennapi életszükségeitől gondoskodtak. Mind Tinódinak, mind Mártonfalvai Imrének munkáik kiadásában is segédkezet nyújtottak.

Az írók mellett az új hit apostolai is gyakran felkeresték Török Bálintné. Így fordult meg udvarában Melius Juhász Péter. Török Bálintné hívta meg, még pedig azzal a céllal, hogy férjét a protestáns hitre áttérítse. Török Bálintné az új vallást már Mária királyné környezetében felvette. S mint buzgó, vallásos nő, szerette volna, ha férje is ugyanazt a vallást követi, mint ő. S mert abban a korban Melius Juhász Pétert a legékesszólóbb prédikátornak ismerték, Török Bálintné őt hívja meg udvarukba. S nem hiába hívta. Török Bálint áttérvén a protestáns vallásra, annak igen buzgó térítője lett. Felesége, férjével versenyezve, áldozott a protestáns templomoknak s lett támogatója az új vallás híveinek.

Így teltek múltak a napok aggodalomban és felfakadó örömben, boldogságban, míg be nem köszöntött az 1541. esztendő.

1541-ben Török Bálintot Budán tartotta a kötelessége, ő volt a vár védelmezője. Amikor felszólították, hogy a török szultánt üdvözölni menjen át a török táborba, nem is akart engedelmességni a parancsnak. Kijelentette, hogy bármi történjen is, ő Buda várából nem fog kimozdulni és azt a török

ellen kész megvédelmezni. De Fráter György, a barát, rávette, hogy menjen a török táborba és hódoljon a barátságos szándékkal jövő török szultánnak. Török Bálint csak hosszas habozás és gondolkodás után engedett a kérésnek. De abból a táborból aztán soha nem tért vissza.

Sok mindent rebesgettek, hogy miért fogatta el a török szultán Török Bálintot. Török Bálintné is hallotta a híreket, de nem tudott kiokosodni rajta. Csak annyit tudott és fogott fel, hogy férjét a török elfogta és viszi magával Törökországba. Kétségbeesetten futott fűhöz, fához. Elsősorban Fráter Györgyöt kereste fel és kérte, járjon közben, hogy férjét a török szabadon bocsássa. Fráter György meg is ígérte közbenjárását, de a szegény asszony, akit Martonfalvai Imre deák „keserves asszonynak” nevezett el, hiába várta férje visszatértét. Csak azt hallhatta róla, hogy a török lehurcolta magával Konstantinápolyba és eleinte a Héttorony várában, majd később egy török házban őriztette.

Szomorú, gyászos napok virradtak fel most Török Bálintnéra. Elvesztette azt, akit legjobban szeretett a világon. Magára maradt két egészen kiskorú gyermekével egy olyan világ kellős közepén, amely egyáltalán nem kedvezett a gyengéknek és a magára hagyottaknak. Féltennie kellett birtokát, gyermekeinek jövőjét, sorsát. De nem törődött önmagával, a jövőjével. Csak egyetlen célt látott maga előtt, férje kiszabadítását. Akivel beszélt, tárgyalt, csak azt mondhatta neki, hogy török földről visszahozni valakit, a legnehezebb dolgok egyike. De Török Bálintnét nem tántorította el a dolgok nehézsége. Nem nyugodott bele a sors szeszélyébe, rendíthetetlen erővel és hittel küzdött azért, hogy férjét kiszabadítsa.

A még fiatal asszony ajkáról lesorvadt a mosoly. Elfelejtett nevetni. Az, akit jókedvéért, vidámságáért kedveltek meg a királyi udvarban, akihez vidám jókedvéért jöttek az ismerősök, rokonok, örök tépelődés és siránkozás között élte le napjait. Csak az a hite és reménye tartotta életben, hogy férjét viszontláthatja, kiszabadíthatja rövidesen.

Gondolata, tette ezentúl csak e körül a cél körül forgott. Levelet levél után írt. Felkereste kérő soraival Martinuzzi Fráter Györgyöt, Nádasdy Tamást, a nádorispánt, Batthyány Ferencet, a horvátországi bánt, s mindenkit, akinek csak ereje és szava volt az országban. És leveleiben csak egyet

kért, egyért könyörgött. Tegyenek lépéseket az ura érdekében, aki nemcsak mint ember volt nagy, hanem mint hazafi is. Batthyányi, Nádasdyt, Szalay Jánost megnyervén ügyének, felkereste személyesen Izabella királynőt is. Izabella királyné nagyon kegyesen fogadta Török Bálintné és megígérte neki, hogy Török Bálint és egy ugyancsak Törökországban raboskodó magyar főúr, Maylád István érdekében külön követet fog a szultánhoz küldeni. Izabella királynő szavának is állott. Egy emberét elküldte Törökországba, akinek sikerült kiszabadítani nem a fogoly főurak kiszabadítását, hanem csak azt, hogy meglátogathassa őket. Az ő tudósításából értesült Török Bálintné arról, hogy férje már nem a Héttorony rabja, hanem Konstantinápolyban, egy szép, tiszta házban lakik Maylád Istvánnal s úri, jó dolguk van. Egy éjszakán keresztül szálló vendég is volt Izabella asszony követe Mayládnál és Török Bálintnál.

Török Bálintné azonban már férje leveleiből értesült arról, hogy a héttoronybeli fogságot fel fogja cserélni egy kellemesebb és nyugodtabb rabsággal. Férjének ugyanis nem volt rossz dolga a szultán birodalmában. Nem bántak vele közönséges rab vagy fogoly módjára. Minden szükségletéről úr módjára gondoskodtak és még zsebpénzről sem feledkeztek meg. Naponta egy aranyat kapott költőpénznek. A levelezéstől sem tiltották el. Többször irogatott haza, megírta, hogy és mint folynak dolgai és tanácsokat is írt, miként siessenek segítségére. Természetesen sok megírt levele nem jutott el a rendeltetési helyére, éppen úgy, mint ahogy Török Bálintné levelei sem érkeztek mind el Török Bálinthoz.

Férjének levelei újabb erőt adtak Török Bálintnének a küzdelemre. Újult erővel fogott hozzá a kiszabadításához. Újra meg újra felkereste Fráter Györgyöt és kérte közbenjárását a szultánnál. Fráter György mindent meg is próbált Török Bálint kiszabadítása érdekében, de siker nélkül.

A sok kudarc nem vette el a „keserves asszony” hitét és küzdőképességét. Bár Török Bálint János király embere volt s sok bosszúságot szerzett Ferdinánd királynak és embereinek, kérésével még Ferdinánd királyhoz is elmerészkedett. Nádasdy Tamást, a nádort kérte fel közbenjárónak. Nádasdy Tamás nem tagadta meg kérését, el is érte, hogy Ferdinánd király Török Bálintért és Maylád Istvánért szót emeljen a

szultánnál. De hiába volt a diplomáciai érintkezés, hiába kérelték a magyar királyok, sőt még a francia király is a török szultánt, kérésük nem járt eredménnyel.

Pedig Török Bálint kiszabadítása csakis diplomáciai úton történhetett volna meg. Más, közönséges foglyokat kiszabadítottak már hatalmas váltságdíjért. Így szabadították ki például Bebek Györgyöt is. De Maylád István és Török Bálint a szultán rabjai voltak. S a szultánt nem érdekelte a pénz. így hiába próbálta Török Bálintné gyűjtögetni aranyait, ezüstjeit, nehéz tallérjait, mit sem ért velük. A szultán nem kért váltságdíjat, a szultán semmit sem kért, de Török Bálintot nem is akarta elengedni a fogságból. Török Bálintné mégis reménykedett. Minden vagyonát arra fordította, hogy előkelő török foglyokat vásároljon. Ékszereket, uradalmakat váltott pénzzé, hogy tervét ezáltal előbbre vihesse.

Pedig a magára maradt asszonynak sok küzdelmet kell vívnia. Szomorú helyzetére nem voltak tekintettel és nem látták be a hatalmasok, hogy vagyonát milyen szent célra akarja feláldozni. A birtokai mellett élő hatalmas főurak kinyújtják kezüket jószágai és gyermekeinek birtokai után. Először Somogyvárárt és Remete-Udvarhelyt veszi el, majd Zrínyi Miklós a szép és sok emléktől kedves csurgói vártól fosztja meg. Tisztartói, cselédei is cserben hagyják. A kezükre bízott várakat, uradalmakat, házakat gondozó nélkül hagyják hátra, elköltöznek belőle. A magára maradt birtokokba aztán egykettőre beülnek a bitorlók. S amíg Török Bálintné férje érdekében ide-oda jár, könyörög, birtokai gyérülnek, fogynak. Pedig most szeretne csak pénzt gyűjteni, most akarna mindent értékesíteni, hogy előkelő török rabok révén megválthassa férje rabságát.

Aztán új terv született Török Bálint kiszabadítására. Látván, hogy sem diplomáciai úton, sem pedig a török rabok révén nem érhet el sikert, hatalmas török urak pártfogásán keresztül akarja urát megmenteni. Mehmet basához, Rusztem nagyvezérhez szerzett összeköttetést Fráter György, Dessewffy János, Izabella királynő révén. Az ő közbenjárásuk útján igyekszik férje helyzetén könnyíteni, illetve őt hazahozatni. De ez az út is járatlannak bizonyul. A budai basa keresztülviszi, hogy Török Bálint rabsága könnyebb legyen, szinte otthonosan mozoghasson Konstantinápolyban, de nem

tudja keresztülvinni a végleges kiszabadítását. Olyan hírek is jutnak Török Bálintné füléhez, hogy a szultán hajlana Török Bálint szabadonbocsátása felé, ha Török Bálint várait a szultánnak átengedné s a szultánnak engedelmes híve lenne.

Török Bálintné érzi, tudja, hogy férje ilyent nem ígér és nem is ígérhet meg. Mostanában kevesebb hír is érkezik az uráról. Elcsügged és teljesen hatalmába ejti a szomorúság. Mert hiába eszközöl ki Izabella királynőnél, Fráter Györgynél, Ferdinánd királynál újabb és újabb követküldést, a követek a legkisebb eredményt sem tudják felmutatni.

Ekkor érkezik udvarába 1543-ban egy ágostonrendi szerzetes. Nagy út áll a szerzetes háta mögött, de még nagyobb útra készül. Egyenesen Franciaországba, a francia királyhoz indul. Török Bálintné minden jóval megvendégeli a szerzetest, aztán negyven aranyat, egy saját nevelésű jó lovat ad neki. Viszonzásul azt kéri, adja elő a francia királynak kérését. Mert Török Bálintnéban minden hír, minden gondolat új reményt kelt. Most is arra kéri a francia királyt, vállaljon ő kezességet Török Bálintért, akit a török a francia király kezességéért biztosan szabadon bocsát.

A francia király csakugyan közbenjár Mayládért és Török Bálintért. De ő is eredmény nélkül. S a levél, amelyet a rab főurakhoz ír, beszámol arról, hogy kiszabadulásukhoz nincs sok remény, mert a török így akarja megbosszulni azt a sok kárt, amit életükben a török szultánnak okoztak.

Mindezek a hírek nem csüggesztették el Török Bálintnét. Ha csak hírét hallotta, hogy valaki Törökország felé vette útját, már odautazott, levelet írt neki és kért, könyörgött, hogy vegye pártfogásába az ő ügyét is. Akit csak lehetett, megmozgatott férje érdekében. Még Zsigmond lengyel királyt is megkeresi kérelmével és még az ő pártfogását is kieszközli a kiszabadításért. Ez is hasztalan.

Aztán ajándékot ajándékokra halmoz. Drága nehéz ezüst műveket, arany ékszereket, a legkülönbélebb ajándéktárgyakat indítja útnak Rusztán nagyvezérnek, Mehmed pasának és a török főuraknak, hogy ura helyzetén könnyíthessen, őt kiszabadíthassa. Maga a legszükösebben él, megvonja magától a megszokottat, csakhogy minél több pénzt, értéktárgyat tudjon felhalmozni, amit ura esetleges kiváltására szánhat.

S közben írja férjének a leveleket, üzenetet a küldöncökkel, megbízottakkal és újabb és újabb reményt akar a rabságban búslakodónak küldeni. Ha követ megy a portára Ferdinánd király, Izabella királynő, Fráter György vagy mások részéről, mindenkor talál módot és alkalmat, hogy a követ tőle is vigyen üzenetet Török Bálintnak. Üzenetet vagy levelet, amelyben tudatja férjével, hogy itthon várnak rá, hogy nem felejtették el s hogy mindent megtesznek kiszabadítása érdekében.

Pedig a kiszabadításhoz kevesebb a remény, mint annakelőtte volt. A török szultán igen nagy árat követel Török Bálintért. Összes várainak átadását. S Török Bálint, akit a rabság egyáltalán nem tört meg, aki a fogságban is büszke, makacs magyar maradt, hallani sem akar ezekről a követelésekről.

S közben teltek, múltak az évek. Őszre tavasz jött s tavaszra a régen annyira várt tél. De sem a tél, sem a nyár, sem a tavasz nem hozott újat. Akadtak ugyan, akik bíztatták a magára maradt asszonyt, akik reményekkel áltatták, de már ezek is kevesen voltak. S különösen azóta vesztik el a rokonok és jó ismerősök reményüket, amikor a Török Bálint irányában jóindulatú Mehmed budai basa meghal és a keményszívű, Török Bálintné kérésével egy csöppet sem törődő Kaszim basa lép Mehmed basa tisztségébe.

Lassan-lassan már mindenki kihal a remény, hogy a raboskodó főurat ki lehessen szabadítani. A követküldések megszűnnek, a nagyurak már nem is vállalják a közbenjárást s Török Bálintné még most is megragad minden lehetőséget, hogy férje kiszabadulásán dolgozzon. Pedig már maga is látja, hogy keservesen nehéz a dolog. Már kilenc esztendeje múltott, hogy Török Bálintot a török rabságba vetette. 1550-et írtak és Török Bálintnének már lassan terve sem volt, amelybe belekapaszkodhasson. Csak a régi utat járta újra és újra s siránkozó, kérő leveleivel árasztotta el mindazokat, akiknek közbenjárásában még remélt. Utolsó reménysugara a francia király volt. 1550-ben a francia király Maylád és Török Bálint érdekében újabb követet küld a portára. Maylád is azt írja, hogyha soha nem volt reménye a kiszabaduláshoz, most bizonyosnak hiszi a megmenekülését és Török Bá-

lintné lelkében is kivirul a hosszú sikertelenség után egy új hit.

De ugyanakkor szomorú hír is jön Konstantinápoly felől. Török Bálint beteg. Fühöz, fához kapkod, kétségbeesésében csak sírni tud a régen olyan jókedvű, annyi akaratereővel rendelkező asszony. Meg imádkozni a távollevő egészségéért. De Török Bálint súlyos beteg. Török Bálintné nem tudja, milyen betegség kínozza, de nap mind nap rettegve fekszik le és reggel félve ébred, nem ma hallja-e a rossz hírt. Máskor meg bizakodás fogja el. Hisz férje felgyógyultában, hisz kiszabadulásában és újra hozzáfog a levelek írásához, amelyben a beteg Török Bálint kiszabadítását kéri ismerőseitől, barátaitól, jóakaróitól.

Minden hiába. Török Bálint ereje fogytán van. 1550. júliusában még ír egy utolsó levelet övéinek, de aztán elcsendesedik Konstantinápolyban minden, a magára maradt asszony és két gyermeke hiába várnak izenetet, levelet a rab-ságban sínylődőtől, semmi sem jön többé. Csak nagysokára jut el Török Bálintnéhoz a küldönc, amely hozza Török Bálint halálának hírért.

Török Bálintné a hír megjöttkor Debrecenben tartózkodott. Magára volt hagyatva, mert két fia már felserdülvén, résztvettek a katonai életben. Idősebb fia, János, pedig a törökkel hadakozván, még meg is sebesült Lippa ostrománál.

Egyedüllétében sokkal erősebben éri a fájdalom. Ha fiai mellette vannak, talán kedvükért erőt vesz magán. De így mindent, mindent veszve lát és úgy találja, az életnek nincs többé semmi értelme. Teljesen elhagyja magát s a lelki fájdalom aláássa egészségét. Betegeskedni kezd, elveszti erejét az élethez, ágyának dől és még orvosoltatni sincs magát kedve. Fiai hiába sietnek betegágya mellé, anyjuk nem tud kilábolni a testi, lelki gyöngeségből. Még egy ideig küszködve, tengődve tölti napjait, aztán rövidesen követi a halálba férjét, akit olyan nagyon, nagyon szeretett.

Akik ismerték, feljegyezték róla, hogy egészségét az a tudat aknázta alá, hogy férjének még a holttestét sem engedték török földről hazahozni.

Mártonfalvi Imre, Török Bálintné diákja, asszonyát keserves asszonynak nevezi. Valamikor jókedvű, víg leánynak hívták. Aztán egyike lett a legboldogabb asszonyoknak. De

az élet nagy szenvedést mért rá. Emberül megállta a helyét az élet szenvedései között és soha egy percig sem hagyta cserben övéit. Mikor minden gondolatát, idejének minden percét arra szentelte, hogy férjét kiszabadíthassa, akkor sem feledkezett meg fiairól. Igyekezett azoknak örökét megvédeni, s a hatalmaskodó és birtokaira pályázó főurak ellen atyai ismerőseit, jóbarátait kérte fel segítő társul. Nádasdy Tamáshoz, Batthyány Ferenchez fordul kérő soraival és az ő segítségükkel sikerül is fiainak birtokait nagyobb részét megvédeni.

Nevelésüket sem hanyagolja el. Habár minden gondolata Konstantinápolyban időzik, fiai neveléséről gondoskodik. A legkiválóbb embereket állítja melléjük és gondja van rá, hogy a kor igényeinek megfelelő legjobb, legkiválóbb kiképzésben részesüljenek. Fiaiból derék katonákat, kiváló államférfiakat akart nevelni. Lelkükbe beoltotta a török elleni gyűlöletet és harcra buzdította őket, hogy a harctéren bosszulhassák meg hős apjuknak börtönben sínylődését, korai halálát. A fiúk felnövekedvén, híres katonák is lettek, akiknek dicsőségéről és győzelméről az egész ország beszélt. Amikor őket látta, velük beszélt, beléjük oltotta a haza és a vallás iránti szeretetet, férje fogsága és halála okozta seb lelkében kicsit szüntelt, de teljesen megszűnni sohasem tudott. A keserves sorsú asszonyt szenvedéseitől csak a halál váltotta meg.

Laczkó Márta.